

CHAMPDAXION

HRZSCHMRZ

OPÉRA DE TRASH
Serge Verstockt

HRZSCHMRZ

een grand opéra de trash van
Serge Verstockt en ChampdAction

© ChampdAction

wo 20, do 21 mei 2015	za 23 mei 2015
20 uur	20 uur
Theaterstudio	Vooruit Gent
deSingel	

duurtijd 1.30 uur zonder pauze

© ChampdAction

HRZSCHMRZ

concept, muziek, visuals **Serge Verstockt**
dramaturgie **Annemarie Peeters**
technisch coördinator **Jean-Pierre Deschepper**

elektronica **ChampdAction/Studio**
geluidstechniek **Istvan Leel-Össy, Dominik Boiy, Christophe Van Craenenbroeck**
live electronics, sound design, keyboards **Benjamin Van Esser**
videotechniek/avatars **Vincent Jacobs**
lichtontwerp **Harry Cole, Sylvia Cuyken**
contrabas, synthesizer **Ann Eysermans**
harp, zang **Astrin Phospora**
saxofoon, zang, woord **Audrey Lauro**
gitaar, stem **Ko Kowalsky**
viool **Takao Hyakutome**
contrabas **Peter Jacquemyn**
keyboards **Yutaka Oya**
drums **Decap Herentals**
zang **Guido Belcanto, Jonathan De Ceuster**
megafoons **Megaphone Ensemble** o/v **Jo Caimo**
technisch assistent **Dimitri Daggelinckx**
recordings **Alides Hidding, Jan Blicck, Martin Janssen, Teun Verbruggen**
coördinatie en productie **Pauline Jocqué**
administratie **Leen Bastiaens**
algemeen management **Ann Andries**

productie **ChampdAction**
coproductie **KlaraFestival, deSingel internationale kunstcampus**
ism. **AB, Vooruit, Opera Vlaanderen**

© ChampdAction

HRZSCHMRZ

De eenzaamheid van de Japanse hikikomori's was voor Serge Verstockt en ChampdAction de aanleiding voor een voorstelling over liefde in tijden van digitalisering. Vanaf de vroege jaren negentig, parallel aan de opkomst van de homecomputers en bijbehorende computergames, trok in een Japan een steeds grotere groep jongeren zich uit de samenleving terug. Hikikomori, de term die de Japanse psychiater Tamaki Saitō in 1998 voor dit nieuwe fenomeen bedacht, betekent letterlijk: terugtrekken, binnendringen. Dat geeft meteen de dubbele beweging aan die ook Serge Verstockt zo intrigeert: hikikomori's trekken zich terug – uit de maatschappij, en sluiten zich op – in een eigen wereld.

Eten wordt door hun ouders voor de slaapkamerdeur gezet, of kan online besteld worden. Ze slapen overdag en dwalen als schimmen door de nacht. Hun lichaam doet er nauwelijks nog toe, hun fysieke aanwezigheid in de wereld lijkt steeds verder te worden uitgevaagd. De innerlijke wereld van de hikikomori's wordt daarentegen in toenemende mate uitgetekend door de virtuele wereld van het internet. Verliefdheid, bewondering en verlangen vinden niet langer in de realiteit plaats, maar hechten zich aan online fantasieën zoals de immens populaire manga-heldin Miku Hatsune. Gladde erotische games voldoen aan hun libido. Grote dakimakura-kussens, met daarop uitdagende manga-figuren, bieden troost in de donkere uren van de nacht.

Op dit moment leven in Japan naar schatting één miljoen jongeren in sociale afzondering. De tristesse die deze Japanse jongeren uitstralen werd voor Serge Verstockt het vertrekpunt voor een door onrust aangestuurde reflectie over liefde en verlangen anno nu – in tijden van ver doorgedreven digitalisering, waarbij virtuele werelden steeds ingrijpender in onze tastbare werkelijkheid binnendringen. Verbeelden de hikikomori's een extreem aspect van een evolutie die ook ons treft? Heeft het internet het karakter van de liefde veranderd?

“HRZSCHMRZ' vertrekt vanuit een zeker onbehagen,” vertelt Serge Verstockt. “Het idee dat vandaag heel wat mensen liefde voelen voor iets wat niet reëel of materieel is, verontrust. Zolang we cyberspace gebruiken voor praktische dingen, of voor het vergaren van kennis, lijkt er niets aan de hand. Maar wanneer we zien dat internetfiguren worden ingezet om in ons gevoelsleven te voorzien, voelen we ons onwennig. Is dat echt wat we willen? Is dit het nieuwe leven dat er aankomt?”

“De hikikomori's beleven een groot deel van hun passie en hun libido in cyberspace. Dat leek me nieuw. Maar toen vroeg ik me af of dat wel degelijk zo uitzonderlijk is. Misschien is virtuele liefde iets van

alle tijden? Vrouwelijke mystici trokken zich tijdens de middeleeuwen terug uit de wereld en droegen hun volledige liefde op aan god, ook een soort van virtueel wezen: misschien heeft de liefde altijd al willen ontsnappen aan het aardse bestaan? En misschien wordt ze alleen dan echt subliem.”

“Het lijkt ook alsof de hikikomori's een vorm van vrijheid in die virtuele werelden vinden, maar zo zie ik het niet. Die virtuele werelden worden door anderen op hun maat ontworpen en hetzelfde zou je van godsdienst kunnen zeggen: ook dat is een kader dat voor jou wordt uitgetekend. Alleen maar binnen dat kader heb je bewegingsruimte. Het internet biedt een enorme veelheid, waardoor je soms het gevoel hebt dat de wereld aan je voeten ligt. Maar tegelijk is het internet een business: je beweegt je op het internet als een consument in een gigantische supermarkt. Het is een wereld zonder moraliteit.”

Catharina van Siena

Serge Verstockt balanceert in 'HRZSCHMRZ' de adoratie die Japanse jongeren voelen voor Miku Hatsune met de mystieke liefde zoals die door heel wat vrouwelijke mystici beschreven werd. Ook zij trokken zich terug uit de maatschappij en ook hun devotie haakte zich los van de zintuigelijke werkelijkheid. Zo schreef de 14de-eeuwse mystica Catharina Van Siena: “het oog ziet zonder te zien, het oor hoort zonder te horen, de tong spreekt zonder te spreken, de hand raakt aan zonder aan te raken, de voeten lopen zonder te lopen. Al mijn leden zijn verbonden door de liefde, zij schreeuwen, als met één stem, vragen om verlost te worden van de ziel, de ziel van het lichaam.” De liefde is voor veel van deze mystici als een vuur dat brandt, verwarmt, maar nooit verteert. Het hart spat zowat uit elkaar zonder dat het ooit aangeraakt wordt, de liefde is waarneembaar en tegelijk ook niet.

Dat het verhaal van het hart zich altijd al heeft afgespeeld op de grens tussen realiteit en verbeelding wordt ook duidelijk in de middeleeuwse romance 'Herzmaere', opgetekend in de 13de eeuw door de Duitse minnezanger Konrad von Würzburg. “Ware liefde is een schaars goed,” zo maant de verteller zijn luisteraars aan. En dus zijn er verhalen nodig om aanwezig te stellen wat er niet is: de echte, pure liefde. In het verhaal dat von Würzburg met zijn tijdgenoten wilde delen is de liefde tegelijk subliem en bloederig, tastbaar én transcendent: een dame eet het hart van haar geliefde op, hun zielen verenigen zich, de dood bezegelt hun verbond.

Guido Belcanto

De spanning tussen aan-en afwezigheid seint als een knipperlicht doorheen HRZSCHMRZ: echte klanken staan tegenover verbeelde klanken, computernoise tegenover vintage gitaren, zingende avatars tegenover hemelse stemmen, decap-instrumenten tegenover

muzikanten van vlees en bloed. Guido Belcanto dwaalt als een middeleeuwse troubadour over de scene. Zijn levensliederen zweven, net zoals de geliefden in Herzmaere, tussen hemel en aarde in.

“Ik werk in mijn voorstellingen de laatste jaren steeds meer met mensen en steeds minder met instrumenten. Peter Jacquemyn is bijvoorbeeld een inspirerend contrabassist, een excellente improvisator, een boventoonzanger en een beeldend kunstenaar. Zo iemand is onvervangbaar. Dat unieke karakter staat haaks op alles wat in cyberspace gebeurt, want daar is alles reproduceerbaar en dus inwisselbaar. In ‘HRZSCHMRZ’ staan mensen van vlees en bloed tegenover een heel koor van inwisselbare avatars. Guido Belcanto is op dezelfde manier uniek. Je kan hem niet plaatsen. En tegelijk heeft hij ook iets mythisch. Ik zie in hem een tussenfiguur: iemand die tussen het aardse en het bovenaardse zweeft.”

Grand Opéra de Trash

Met Hold Your Horses creëerde Serge Verstockt in 2013 samen met ChampdAction zijn eerste ‘Grand Opéra de Trash’: muziektheater dat van onderuit ontstaat en lak heeft aan alle klassieke conventies die aan opera verbonden zijn. De klassieke piramide die van componist en regisseur naar de uitvoerders loopt, wordt grondig door elkaar geschud. De personages zijn de muzikanten van ChampdAction zelf, allround-artiesten die niet langer alleen maar uitvoeren, maar mee vorm geven aan alles wat er op scene gebeurt.

“Toen we aan Hold Your Horses werkten zochten we op een bepaald moment naar een naam voor wat we aan het doen waren. ‘Opera’ is natuurlijk een mooi woord met een mooie geschiedenis. Opera is historisch gezien een genre dat altijd mee evolueerde op maat van de allernieuwste technieken van toen. Dat boeit ons, die draad willen we met ChampdAction oppikken. Tegelijk is ons budget peanuts in vergelijking met eender welk operahuis. Door heel bewust voor trash te kiezen, bieden we onszelf de kans om problemen ook heel trashy op te lossen, met een grote dosis ongebonden inventiviteit.”

Annemarie Peeters

© ChampdAction

Serge Verstockt studeerde muziektheorie, klarinet en elektronische muziek aan het Conservatorium Antwerpen. In 1983 studeerde hij aan het 'Instituut voor Sonologie' in Utrecht bij Godfried Michael Koenig, waar hij zich concentreerde op formele compositietechnieken en het computerprogramma 'Trans' ontwikkelde. In 1988 richtte hij het ensemble ChampdAction op, waarmee hij aandacht wou schenken aan nieuwe technologische evoluties. Vanaf de jaren 1990 begonnen beelden een steeds grotere rol te spelen in zijn werken, wat resulteerde in een jarenlange samenwerking met architect Werner Vandermeersch. In zijn meer recentere werken werkt Verstockt samen met muzikanten uit zeer diverse disciplines: free-jazz-muzikanten, heavy metalgrunTERS, human beatboxers, klankkunstenaars... op zoek naar nieuwe impulsen binnen de soms rigide wereld van de hedendaagse muziek. Drie, geschreven voor vier percussionisten, zes orgels uit de

jaren zestig, ontketende klarinetten, elektrische gitaar en zware electro-beats, werd erg enthousiast ontvangen. In 2008 componeerde Verstockt Twisted Pair in opdracht van het saxofoonkwartet Blindman: een grootschalig ensemblewerk met Tibetaanse hoorns en elektronica. ' FINGERFERTIGKEIT - L'égalité des doigts', geschreven in 2012 betekende een volgende stap in het oeuvre van Verstockt: instrumenten worden uitgedaagd door de virtuele mogelijkheden van twee iPads. In 2013 ging 'Hold Your Horses', Verstockts eerste 'Grand Opéra de Trash', in première: een brutale confrontatie met een gefragmenteerde wereld die wankel heen-en-weer beweegt tussen realiteit en virtualiteit. Het libretto was gebaseerd op '198 Methods of Nonviolent Action' van Gene Sharp.

ChampdAction is een productiehuis voor actuele muziek met een grote openheid naar andere kunst disciplines zoals beeldende kunst, videokunst, theater en dans. Radicale artistieke keuzes stonden en staan hierbij voorop. Eén van de wezenskenmerken van ChampdAction is dat de organisatie zich steeds blijft vernieuwen en ook vandaag een voortrekkersrol blijft spelen in het intussen drastisch veranderde muzieklandschap. ChampdAction werd in 1988 opgericht door de Antwerpse componist Serge Verstockt en vormde het eerste Vlaamse structureel gesubsidieerde ensemble, dat zich uitsluitend op hedendaagse muziek focuste. ChampdAction beantwoordde aan de nood om hedendaagse muziek professioneel te kunnen uitvoeren. Van bij zijn ontstaan had het ensemble een sterke band met het internationale kunstencentrum deSingel. De voorbije 20 jaar concerteerde ChampdAction op zowat alle grote internationale en nationale podia, zowel in grote als kleine formaties, met multidisciplinaire

en installatieprojecten. In 2008 - 2009 werkte ChampdAction samen met het Blindman saxofoonkwartet rond de muziek van James Tenney, waarbij ook creaties van Eric Sleichim en Serge Verstockt op het programma stonden. Eveneens in 2008 tourde ChampdAction met Einstein on the Beach van Phil Glass ism Collegium Vocale. Overige in het oog springende projecten waren onder andere een editie van Time Canvas in MuHKA en 'The Sinking of the Titanic', een productie rond de muziek van Michael Nyman en Gavin Bryars waarmee werd getoerd in binnen- en buitenland met onder andere een halte op het Gergiev Festival Rotterdam. Van januari 2008 tot december 2011 ondersteunde ChampdAction het gitaarkwartet ZWERM zowel op zakelijk als op artistiek vlak. Binnen productiehuis ChampdAction kreeg het gitaarkwartet de kans om te groeien en een breed internationaal netwerk op te bouwen. In mei 2013 ging Hold Your Horses, de eerste opera van ChampdAction en Serge Verstockt in première in deSingel in het kader van Opera XXI.

OPERA
XXI